

גנזי המלך

ארבע כופות

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת

229

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה"

אין צדיק נפטר מן העולם, עד שנולד צדיק אחר
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

נחשב ואם הרגעים האלה מתרבים עד היותם לימים ושנים, הרי האדם הזה כמת הולך נחשב. ויש בני אדם שרוב חייהם עוברים בקפאון ובהעדר הרגשת התכלית האמיתית, כאמרם (מדרש תנחומא ז): 'רשעים בחייהם קרואים מתים', המחשבה הפוריה היא מקור החיים ושרה אמנו כל שנות חייה היו לטובה. (אור הנפש).

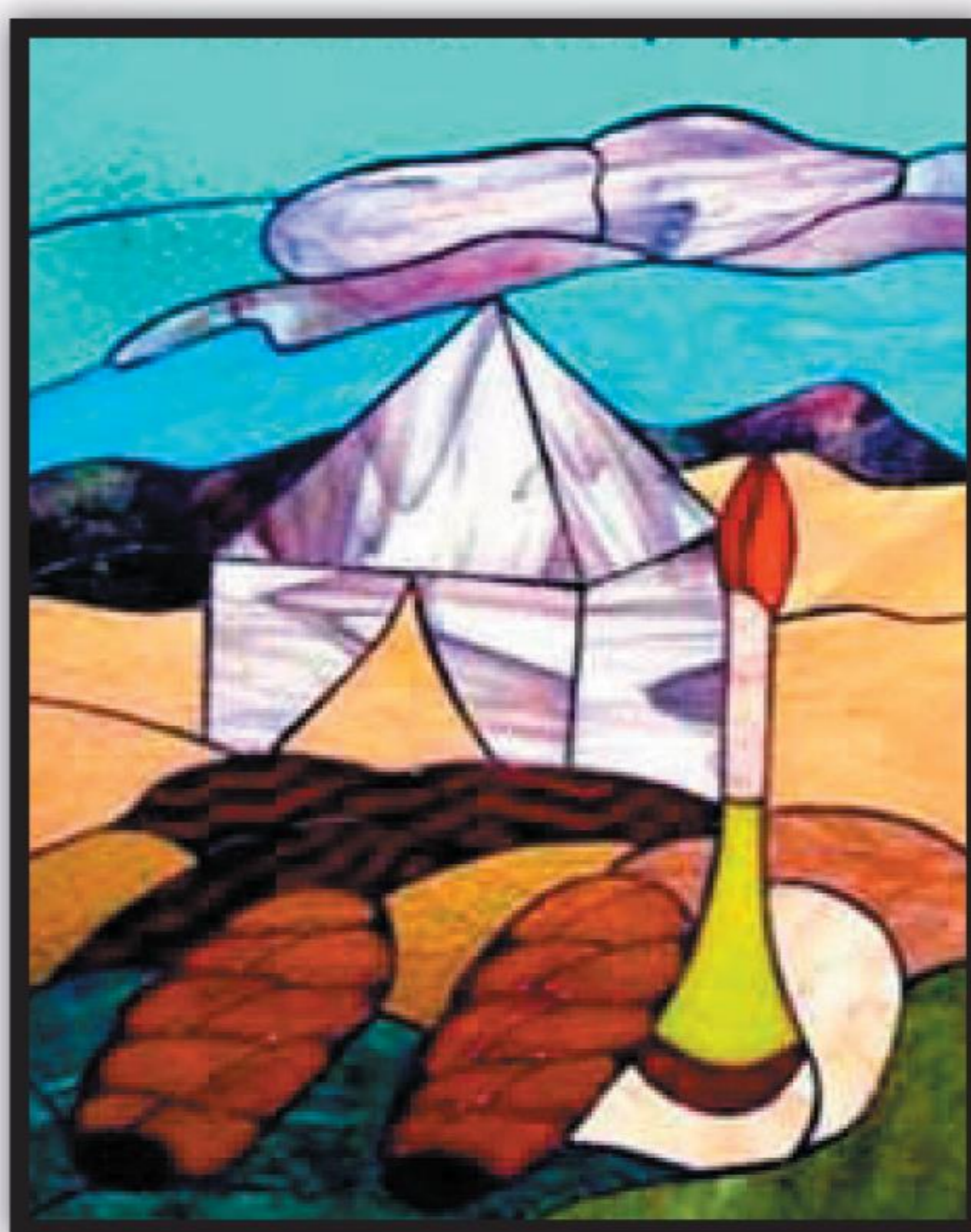
"ולא ידע כי חסר יבאנו" (משלי כח)

איתא במדרש: "וַיִּרְחַח הַשָּׁמֶשׁ וַיָּבֵא הַשָּׁמֶשׁ" (קהלת א) 'א"ר אבא בר כהנא: "וכי אין אנו יודעים ש'וַיִּרְחַח הַשָּׁמֶשׁ וַיָּבֵא הַשָּׁמֶשׁ'"? אלא עד שלא ישקיע הקב"ה שמשו של צדיק זה, הוא מזריח שמשו של צדיק חברו. עד שלא שקעה שמשו של עלי, זרחה שמשו של שמואל, שנאמר (שמואל א ג): "וַיִּנְרַח אֱלֹקִים טָרָם יְכָבֵד וַשְּׁמוּאֵל שָׁכַב בְּהִיכַל ה' " עד שלא השקיע הקב"ה שמשו של שרה, הזריח שמשו של רבקה' (בר"ר שם). 'אין צדיק נפטר מן העולם, עד שנולד צדיק אחר' (קדושין ד:).

לכאורה, לפי הכלל הזה היה צריך להיות עכשיו צדיקים כמו שהיה בדורות הקודמים ואנו יודעים שעכשיו נתמעטו מספר הצדיקים ובדורות הקודמים היה לנו הרבה יותר צדיקים?

ואפשר לומר, שבכל דור ודור נולדים נשמות טהורות שראויים להיות צדיקים

המשך בעמ' 2 <<<

את הנסיונות מתוך היסורים, בבחינת חביבין עלי יסורין.

זהו הרעיון המונח בהגדרה שכולן שוין לטובה, שאף הנסיונות הנדודים וההתלבטות כנ"ל, הכל שימש לה להשתלמות ולעליה רוחנית, לא חסר לה אף יום אחד אף שעה אחת מחייה, בכולן הפיקה את התכלית העילאית של התרוממות הרוחנית ע"י מעשי חסד וצדקה, כי מה הם החיים? הרגשת התכלית, שינוי ושפור דרכי החיים עד היותם משוכללים יותר ויותר והרגשה זו ליוותה את שרה אמנו בכל שנות חייה.

אם חלילה החיים פוסקים ועומדים ואפילו לרגע אחד, הרי הרגע הזה כמת

'שני חיי שרה כולן שוין לטובה' (רש"י שם) מהו המובן בזה ש'כולן שוין לטובה', הלא ידוע שרוב השנים היו בלתי מסודרות וכמה תקופות של נדודים גלויות וסבל, מעשה פרעה ואבימלך פחד וענויי רעב. ומה גם ששרה היתה כשותפה בכל עשרת הנסיונות שנתנסה בהן אברהם וקשה מכולן שהיתה עקרה כל כך הרבה שנים עד לבת תשעים ואיך מציגים לפנינו חז"ל את כל שנות חייה לדוגמא ולסמל שכולן שוין לטובה?

משמע מכאן שאם האדם מקבל על עצמו באהבה ובשמחה גם גזירות קשות שהקב"ה מזמין לו לנסותו בהם ואינו מתרעם אלא תולה רצונו ברצון הבורא, הרי כל הסבל החצוני וההתלבטות הפנימית אף הנסיונות הכל הופך לו לזכות ולתוספת של מתיקות ונועם ה', הענוי מזכך את נשמתו והמרירות החצונית הופכת למתיקות, הנסיונות והענויים מחזקים את כלי נשמתו ומתקרבים לטעום קרבת המלך בפלטינו.

וכאותו המשל: על אדם אחד שטייל ביער מסובך ופתאם ראה מרחוק ארי מתקרב אליו, הוא מיהר להמלט ולברוח ואגב בריחתו נקלע לשביל חדש שהוביל אותו לפלטינו של מלך, כן הם הנסיונות הבאים על איש המעלה, היודע להמלט ולהופיע בדרך המלך, מלכו של עולם, מי שנזדמן לו יסורים הרי מתוך עיון עמוק מובן שהיסורים באו לצרפו ולזככו, בזה מתרומם ומתקרב לנועם העליון ומעריך

כמו אבות העולם, כמ"ש חז"ל: 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב' (תנא דבי אליהו רבה כה). ומדויק הלשון בגמרא: 'אין צדיק נפטר מן העולם, עד שנולד צדיק אחר'. כי בשעת לידתם הם ראויים להיות צדיקים, אלא שהם מתקלקלים בזה שלא נותנים להם את החנוך הראוי. כמו עץ אם לא מטפלים בו כראוי לא נותן פירות, כך ילדינו כשלא מטפלים בהם די צרכם, לא נותנים פירותיהם.

חסר לנו אמהות כמו חנה, שהביאה את בנה בהיכל ה' כשהיה עוד צעיר לימים. הכל תלוי בחנוך! בדורות הקודמים היו לנו גאונים וצדיקים מפני שהאמהות היו צדקניות והשמחה הגדולה ביותר היתה אצלן כשראו שבניהן עוסקים בתורה ועובדים את הקב"ה. ועכשיו שאין לנו גאונים וצדיקים לא מפני שחסרים הכשרונות, אלא מפני שאין לנו האמהות הצדקניות כמו שהיה בדורות הקודמים.

עכשיו כל הדאגה של ההורים היא רק איך לסדר את בניהם שירויחו יותר כסף וכל השמחה והתענוג הוא כשזוכים לראות שבניהם מרויחים הרבה כסף ומסתפקים בזה שבניהם דתיים אע"פ שגם בזה אינם בטוחים בזמן הזה, כי רוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו ואלו מעשים בכל יום. אח"כ כשההורים רואים את פרי גידולם, בודאי מתחרטים על שלא שלחו את בניהם לישיבות, כדי שישרישו בקרבם תורה ויראת שמים, שלא תוכל שום רוח רעה בעולם להזיז אותם ממקומם. אבל אח"כ הוא ללא הועיל.

תאות הבצע וחמדת הממון הם בעוכרינו שלא דואגים כראוי בשביל נשמת הילד, כמו שהמד"ר אומר על עפרון: "נִבְהַל לְהוֹן אִישׁ רַע עֵינָן" (משלי כח). "עֵינָן" זה עפרון שהכניס עין הרע בממונו של צדיק "וְלֹא יָדַע כִּי חָסֵר יְבֹאֵנוּ" שחסרתו התורה וא"ו'.

כמה אנחנו מחסרים מהתורה הקדושה ע"י שאנחנו נבהלים להון.

וכדאי להעיר עד היכן הדברים מגיעים, עפרון שהיה רק מבני נח ודרש כסף בעד שדהו ומה כ"כ העוול בזה? וחז"ל הרגישו והדגישו בזה שכיון ש"נִבְהַל לְהוֹן" מחמת חשקו לכסף כמו שהבינו חז"ל מן המקרא, זוהי השחתה פנימית במדותיו שמהפך את הבן אדם לאיש אחר וכבר אינו אותו עפרון הקודם ושם אחר לו. א"כ אנו בני ישראל אחר שקבלנו התורה ונצטוינו על "וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכֵינוּ" (דברים כח), כמה עלינו להזהר מבהילות אחר כסף שמהפך האדם לחסר.

הסבא מקלם מרן רש"י זצ"ל אמר: שצריך להבין, מתחלה אמר עפרון לאברהם באזני בני חת: "הַשְּׂדֵה נְתַתִּי לָךְ וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נְתַתִּיָּה" (בראשית כג). א"כ היה עפרון כ"כ איש עדין שאינו רוצה לקבל כלום ואח"כ אמר: "אַרְצָן אֲרַבֵּעַ מֵאֵת שְׂקָל כֶּסֶף בִּינִי וּבִינְךָ מִה הוּא", מזה הבין אברהם כיון שהזכיר לו הסכום "אַרְבַּע מֵאֵת שְׂקָל כֶּסֶף", מיד: "וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרֹן", מאין בא השינוי הזה בעפרון שנתהפך מהקצה אל הקצה. אמר ע"ז הסבא זצ"ל: מספרים על

הרמב"ם שהיה לו ויכוח עם חכמים, הם אמרו כי יכולים ללמד את החתול דרך ארץ ונימוס שיתנהג כמו בן אדם להפוך את טבעו. והרמב"ם אמר כי אי אפשר להפוך את טבעו. החכמים קבלו על עצמם עד זמן מסוים ללמד לחתול מנהג דרך ארץ, כיון שבא יום המיועד בא קהל גדול לראות הפלא איך שהחתול מסדר השלחנות ומציע מפות וכ"א שנכנס בבית ניגש אליו החתול והשתחוה לפניו וקבל את כל אחד ואחד בכבוד והושיב כל אחד במקומו.

אח"כ הלך להביא לפני הקהל טס עם יין כדי לכבד אותם ונשא הטס עם כוסות היין... פתח הרמב"ם קופסא ויצא משם עכבר, כיון שהחתול ראה את העכבר עזב הטס עם היין וכל היין נשפך על השלחן והוא רדף אחר העכבר להשיג אותו... אז הודו כולם להרמב"ם כי אי אפשר ללמד את החתול שישנה טבעו, יכולים ללמד אותו כל זמן שאינו רואה את העכבר.

כך היה עם עפרון כל זמן שלא ראה את הכסף לפני עיניו היה נראה איש עדין כמו החתול, אבל כשאברהם לקח את הכסף בידו ועפרון שמע את הצלצול של הכסף, כמו שכתוב שאברהם אמר לו: "נְתַתִּי כֶּסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי", אברהם החזיק את הכסף בידו ואמר לעפרון: "קַח מִמֶּנִּי", כיון שעפרון ראה את הכסף נתהפך לאיש אחר, שכח כל העדינות שלו ורדף אחר הכסף, כמו שהחתול רדף אחר העכבר מפני שהיה "נִבְהַל לְהוֹן". (דרכי מוסר). ■

אמונה

"וְלוֹ נִתְּכֵנוּ עֲלֵלוֹת"

קשיים כלכליים אינם מהווים תרוץ לפריצת הגבולות

ידוע ששאלה ראשונה ששואלין ליום הדין היא: 'נשאת ונתת באמונה' (שבת לא.). ועתה בעו"הר 'אנשי אמונה אבדו' באמרם טענות של הכל שבזמן הזה 'קשים מזונותיו של אדם' ('פסחים' קיח). והרוצה להתנהג ביושר ובאמונה לא יוכל לאכול אפילו 'פת במלח' ומתוך כך נעשה כהיתר לעשות עוולה ודבר כזב ולהונות ולגנוב ולגזול ולהשיג גבול וכהנה רעות רבות, מלבד בטול תורה ותפלות בצבור וחלול שבת וכדומה ואין איש שם על לב להיות נחם על הרעה, אוי להם לבריות מיום

הדין ולא לחנם אמרו ('מנחות' כט:): 'מפני מה נברא העוה"ב ביו"ד? מפני שצדיקים בו מעטים' כי כל התורה כלולה באמונה כדכתיב (חבקוק ב): "וְצַדִּיק בְּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה" ואדם נכר בכיסו, כי המאמין בה' "כִּי הוּא הַנֶּתֵן לָךְ כֶּחַ לְעֲשׂוֹת חַיִּל" (דברים ח). וש"כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה' ('ביצה' טז.). מפי עליון, לא יאומן שע"י עברו פי ה' יצליח את דרכיו, הס כי לא להזכיר. ואם יצליח ודאי, בלי שום ספק שיהיה שמור לו לעוה"ב. ואם תראה אדם ישר שהולך בדרך טובים ונושא

ונותן באמונה שמזונותיו מצומצמים, חלילה להאמין שיש צדיק אוכד בצדקו ח"ו, "הַשֹּׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט" (בראשית יח) חלילה וחס, רק "לוֹ נִתְּכֵנוּ עֲלֵלוֹת" והמאמין בה' באמת ובלב שלם יאמין באמונה שלמה ש"הַצּוֹר תָּמִים פָּעֲלוּ כִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט" (דברים לב). ו'כָּל דַּעְבִּיד רַחֲמָנָא לְטַב עֲבִיד' (ברכות ס:). למען ייטב לו בעולם שכולו טוב והן אמת שכל ישראל מאמינים בני מאמינים, אבל לא האמונה היא העיקר והכל לפי רוב המעשה שהוא מורה על האמונה. ('פלא יועץ' משא ומתן). ■

עלי הגיון

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה"

מדוע שרה שהיתה לא פחות צדקת מאברהם חיה מ"ח שנים פחות ממנו

שנה כאברהם? ועל כרחך צ"ל, כי בן מ"ח שנה הכיר אברהם את בוראו, אם כן נשארו לו רק קכ"ז שנה. אך התינוח אם שרה היתה צדקת מלידתה שאם לא כן צריך יהיה לנכות גם משנותיה ממנין קכ"ז ועל זאת מתרץ הכתוב: **"שני חיי שרה"** כולם שוין לטובה ואם כן שנות שרה מתחילות מלידתה ושנות אברהם משנת מ"ח ללידתו ושפיר חיו שוה בשוה. (ליקוטי רבי משה יעקב על התורה' הידוע בכינויו 'הסנדלר'). ■

שרה. אך התינוח אם שרה היתה צדקנית מיום הולדה אם כן אם מחשבים את כל שנות חיי שרה ואם נחשב את שנות אברהם ממ"ח שנים ואילך, יהיה מספר שנותיהם שוה. אבל אם נאמר כי גם שרה לא הכירה את בוראה מיד רק אחר כמה שנים, אזי יש לחסר גם משנותיה של שרה.

וזהו שכתוב: **"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים"**. וקשה, מדוע לא חיתה שרה קע"ה

ופרש"י: **'כולן שוין לטובה'**. ותמוה מאד? ובספר 'יריעת שלמה' מקשה עוד: מה טעם לא חיתה שרה שנים רבות כל כך כאברהם, הרי היא היתה צדקת כמוהו? ותירץ עפי"ד ה'ילקוט שמעוני' (ו מח): **'בן מ"ח שנים הכיר אברהם את בוראו וקיימא לן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי'** (יבמות כד.). ממילא נחסרו משנותיו של אברהם מ"ח שנה ואם תחסיר מקע"ה שנותיו של אברהם מ"ח שנה, ישאר גם כן קכ"ז שנים כמנין שנותיה של

מחשבה

"והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא"

במה הסתפק אליעזר אחרי שראה שנתקיים הסימן?

אביו נטע זה המדה של חסד וזה הסימן היה ג"כ של חסד, מזה היה יכול לידע כי היא ממשפחת בית אדוניו אברהם, אבל כיון דכתיב (שם): **"טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת"**, נשאר כמתעתע ופסח על שני הסעיפים, משום דאם מתחילה היו שם נערות אחרות ושאל מהן מעט מים ולא נתנו לו ואחר כן יצאה רבקה ושאל ממנה מים והיא נתנה לו, אז היה יודע בודאי שהיא ממשפחת בית אדוניו, אבל כיון שהיא היתה הנערה הראשונה,

"וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמליאני נא מעט מים מכדה: ותאמר שתה אדני ותמהר ותרד כדה על ידה ותשקהו: ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב...: והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא" (כד יז- כא)

וקשה, מה היה מסופק בזה, אחרי כי ראה שנתקיים הסימן, אם כן בודאי היא האשה שהוכיח ה' ליצחק? ושמעתי בשם הרב משה יחיאל מיכל מעיר 'זעזמער' שאמר כן דאיתא במס' 'ברכות'

כדכתיב: **"טרם כלה לדבר"** נכנס ספק בלבו, דאולי עשו דברי אברהם אבינו שהיה נשיא אלקים, רושם גדול ופעל על כל העיר לנהוג במדת החסד, על כן היה משתאה ההצליח ה' דרכו אם לא, כי יוכל להיות, שהיא לא ממשפחת בית אדוניו. (בית יצחק' עה"ת). ■

עוד יותר, אז דבריו נשמעים ופועלים גם על משפחתו ואם יש בו עוד יותר יראת שמים אז דבריו נכבדים ונשמעים ופועלים על כל בני העיר.

והנה זאת ידוע דאברהם אבינו ע"ה, היה עמוד של חסד, אם כן בודאי בבית

(ו): **'כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין'** ולפי זה כל מי שיש בו יותר יראת שמים דבריו נשמעים ופועלים על יתר בני אדם, למשל: מי שיש לו רק מעט יראת שמים, דבריו נשמעים ופועלים רק על בני ביתו בלבד, לשמוע בקולו ולעשות כמעשהו ואם יש בו יראת שמים

"וַיבֹּאֵה יִצְחָק הָאֵהֳלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה"

וַאֲעֵלָה יִצְחָק לְמִשְׁכְּנָהּ וְחִזָּא וְהָא תְּקַנִּין עוֹבְדָהָא כְּעוֹבְדֵי שָׂרָה אִמְיָה וְנָסִיב יֵת רַבְקָה'

שהיה מאה אמה על חמישים אמה וכאשר נחלק שטח זה לקוביות קטנות של אמה על אמה, נגיע לתוצאה של חמשת אלפים אמות מרובעות.

והרי במידת כור יש שלשים סאה, ממילא כיון שבסאתים יש חמשת אלפים אמות מרובעות, נמצא שבכור יש שבעים וחמש אלף אמות מרובעות ובשמונה כורים יש שש מאות אלף אמות מרובעות. נמצא שבשדה זו שקנה אברהם היה שש מאות אלף אמות מרובעות.

והנה אמרו חז"ל במסכת 'כתובות' (יז.): **'נטילתה כנתינתה. מה נתינתה בששים ריבוא, אף נטילתה בששים רבוא'** כלומר: שבהלווית הצדיק צריכים להיות ששים רבוא בני אדם דהיינו: שש מאות אלף בני אדם, כמו שהיו במתן תורה. מעתה מתבאר שהיה מהצורך שיהיו במעמד קבורתה של שרה שש מאות אלף בני אדם.

ועתה נבא לסוף החשבון, כי הרי אמרו חז"ל במסכת סוכה (ז): **'גברא באמתא יתיב'** כלומר: שמקום האדם הוא אמה על אמה, ממילא היה בהכרח להיות שטח השדה של שמונה כורים שבהם יש שש מאות אלף אמות מרובעות, בכדי שיוכל השדה להחזיק את מספר האנשים שיעמדו שמה.

"וַתִּרְדֵּי הָעֵינָה וַתִּמְלֵא כְּדָה" (כד טז)

רבי מאיר שמחה בספרו 'משך חכמה' עומד על פשר שינוי הלשון בפסוקים, שכאן אמר הכתוב: **"וַתִּרְדֵּי הָעֵינָה"** כלומר: אל המעין ואילו לקמן (כ) נאמר: **"וַתִּרְדֵּי עוֹד אֶל הַבְּאֵר לְשֵׂאב וַתִּשָּׂאב לְכָל גַּמְלִיו"** פתח הכתוב במעין וסיים בכאר? וכתב על כך ה'משך חכמה': שמכאן ניתן להוכיח כדעת ה'בית שמואל' שמעינות ובארות אחד הן בלשון תורה. וכיוצא בזה מצינו גם בלשון חכמים במסכת 'תענית' (יט:), לענין המעשה עם נקדימון בן גוריון שהבטיח לאותו אדון

הכונה חלילה שפרחה נשמתה מרוב צער, שודאי לא היתה הצדקת הזו מצטערת על קיום ציוויו של הקב"ה, אלא ההיפך הוא שמרוב שמחה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקה בהקרבת בנה יצחק כרצון הקב"ה פרחה רוחה והביא לזה דוגמא ממסכת 'כתובות'.

"אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף" (כג טו)

הגאון מוילנא מראה בחשבון נפלא ומדוקדק, מדוע היה צורך ב"אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף"? לפי שפירש התרגום 'אונקלוס', שהיא היתה ארץ ששוה "אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף", מעתה עלינו לדעת כמה היא מידת הארץ השוה "אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף".

והנה אמרו חז"ל במסכת 'ערכין' (כה.) שהמקדיש להקדש קרקע במדה של בית כור, כשבא לפדותה מן ההקדש צריך ליתן עבורה חמישים שקל כסף, נמצא אם כן שארבע מאות שקל כסף ניתנים על קרקע במדה של שמונה בתי כור, נמצא אם כן שמידת השדה שקנה אברהם בהספדה של שרה היה במדה של שמונה בתי כור. ומעתה נבא לחשבון לידע כמה אמות מרובעות יש בקרקע זו והנה הלא בית סאתים כלומר: קרקע בשעור שתי סאים הוא כשעור מידת חצר המשכן

פנינים לפרשה

"בְּקִרְיַת אַרְבַּע" (כג ב)

פירש רש"י: **'על שם ארבע ענקים שהיו שם אחימן ששי ותלמי ואביהם. ד"א: על שם ד' זוגות שנקברו שם איש ואשתו (כ"ר) אדם וחווה. אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה.'**

שני פירושים נאמרו ברש"י מדוע נקראת "קִרְיַת אַרְבַּע" בשם זה, הפירוש הראשון: על שם הענקים שדרו שם. והפירוש השני: על שם ארבעה זוגות הקבורים שם. הנה כי כן, הענקים הללו ככל שהיו שונים ומשונים משאר בני אדם בצורתם בכוחם וביכולותיהם, עד שנעשו לשם דבר בקרב כל הארץ ונקרא מקומם על שם, אבל הדבר נעשה כשהיו בחייהם שהיו מתגוררים שם ופועלים שם פעולותיהם והיו באים בני האדם לראותם וכדומה, אבל משמתו היכן נקברו אין זה מענין לאיש ובודאי שלא לקרוא למקום קבורתם על שם, כי משעה שמתו בטל כל חמדתם ומעשיהם ונשלכו לפח ההסטוריה. מה שאינו כן אצל האבות הקדושים, אף שלא חיו את חייהם בקרית ארבע אלא נקברו שם, זכרם של הצדיקים לברכה עד שראוי היה מקום קבורתם ליתן את שם המקום לקרית ארבע, זהו גודל ויקר אבותינו הצדיקים ראשי האומה, שזכרם לברכה גם לאחר מותם, עד שראו בני המקום את הצורך לקרוא למקום ההוא על שם, "קִרְיַת אַרְבַּע".

"לְסֹפֵד לְשָׂרָה וּלְבִכְתָּהּ" (כג ב)

פירש רש"י: **'ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי שע"י בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחה נשמתה ממנה ומתה.'** הריב"א מבעלי התוספות, פירש: שאין

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

למלא לו י"ב מעינות מים ומבואר בדברי רש"י שם: שלא היו נובעים כמעין אלא היו ע"י חפירה ובנין סביבם כבאר. ובאופן נוסף כותב לבאר הדבר: שיתכן שכשהלכה הנערה לשאוב עבודה ועבור אליעזר עלו המים לקראתה, כמבואר ב'מדרש רבה' (ס ו). והוא היה כמחכה ומביט לקראתה וזה כצופה בעינו, לכן בזה כתב הכתוב: "הַעֲיִנָּה", אבל כשבאה לשאוב לצורך השקאת הגמלים לא עלו המים לקראתה והיתה מוכרחת לירד אל הבאר בכדי לשאוב, לכך אמר שם הכתוב: "וַתֵּרֶץ עוֹד אֶל הַבָּאָר לְשָׂאֵב וַתִּשָּׂאֵב לְכָל גַּמְלֵיוֹ".

"וַיֹּאמֶר לֹא אֶכֶל עַד אִם דִּבַּרְתִּי... וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי" (כד לג - לד)

בספר 'חנוכת התורה' עמד על התמיהה הנראית לעין בפסוק זה שפתח אליעזר ואמר להם: "עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי" וכי עד עכשיו לא היה ידוע להם שהוא עבדו של אברהם, שהוצרך לומר להם כן על שלחנו בפתיחת דבריו? הלא דבר הוא.

והביא לבאר הענין על דרך הצחות: שהרי הביא רש"י להלן (מב) מה שאמרו חכמינו ז"ל: "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בניו" מעתה יתבאר כך, כשהושם לפניו לאכול, אמר להם אליעזר: "לֹא אֶכֶל עַד אִם דִּבַּרְתִּי דְבָרִי" על מה שבאתי. והשיבו לבן הרמאי: מה לך לדבר דברי חול על השלחן, דבר בדברי תורה, כי הרי אמרו חכמים (אבות ג): שכל שלחן שאין אומרים עליו דברי תורה 'כָּאֵלּוּ אָכְלוּ מִזִּבְחֵי מִתִּים'. על כך השיבו אליעזר ואמר לו: "עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי" והרי אמרו חכמים: ש"יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בניו", ממילא בכל דבורי ושיחותי עמכם יש את מעלת אמירת דברי תורה על השלחן ויכול אני לדבר דברי על השלחן.

"וַיִּשְׁבַּעֵנִי אֲדֹנָי... וְלִקְחַתָּ אִשָּׁה לְבָנִי" (כד לו לח)

ה'בית הלוי' עומד על פשר שינוי הלשון: שהרי אברהם אמר לו: "וְלִקְחַתָּ אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק", הזכיר מה שהוא בנו וגם ששמו "יִצְחָק" ואילו אליעזר כשאומר להם אינו מזכיר אלא על עובדת היותו בנו של אברהם ולא הזכיר מה שהוא יצחק עם מעלותיו העצמיות, הלא

דבר הוא.

אלא הענין הוא, שאברהם אמר לו שיקח "אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק", כלומר: שיבחר אשה שתהיה הגונה הן בעבור היותה לבנו היינו: שתהיה ראויה להיות כלתו של אברהם והן בעבור היותה לאשת יצחק היינו: שתהיה הגונה להיות אשת יצחק לפי מעלתו.

ונסביר בדרך דמיון ומשל: מעשה בגביר שהיתה לו בת שהגיעה לפרקה ובקש עבורה חתן ולפי מעלתו חפש לעצמו חתן שיהא בן של רב וגאון מפורסם והיה מסכים לפזר עבור החתן המיוחס עשרת אלפים רובל כסף ויבא אליו אחד השדכנים ויאמר לו: "הרי אתה רוצה ליתן עבור זה שיש לחתן אב גאון עשרת אלפים רובל כסף והנה אני אתן לך בחור יקר עלם מהולל אשר הוא בעצמו יהיה גאון גדול וקח אותו לחתן" ולא רצה הגביר לשמוע אליו כלל ואמר לו: "אין בדעתי לעשות את בתי שתהיה לרבנית".

והמוכן בדבר הוא: כי אמנם התורה אצלו למעלה גדולה תחשב, אבל אינה מענגת אותו בעצמותה ועל כן עבור שיהא חתנו בן לאב גאון יפזר הרבה, כי למעלה גדולה עבורו חתן מיוחס שכזה, אבל את הגאון בעצמו לא יתרצה ליקח לחתן לבתו, כי אינו רוצה שבתו תהיה מיושבות אהל, רק שתהיה אשת גביר סוחר ותהנה עמו מהבלי העולם הזה במרכבת סוסים וכדומה.

כן היה אז, כשבא אליעזר ליקח את רבקה ליצחק, אחרי שהכירה כבעלת חסד וצנועה המתאימה להיות כלתו של אברהם ואשתו של יצחק והנה הוא ראה את בני הבית השונים ממנה כל כך והכיר את לבן ומדרגתו הנלווה, נתירא בלבו כי אם יהלל בפניהם את יצחק כי הוא צדיק גדול, אולי יקלקל על ידי זה את כל השדוך, כי לא יאבו שתהיה אחותם רבנית וצדקת. על כן הסתיר הדבר ולא דבר בדבריו כלל מיצחק עצמו, רק הזכיר מעלותיו של אברהם אבי החתן, כי לזה בודאי יסכימו, כי גם להם מרוצה שיהיה לחתן אב צדיק וגזע קדוש.

"וַאֲשָׂאֵל אֶתָּה וְאָמַר בֵּת מִי אַתָּ... וְאָשֵׁם הַנְּזֹם עַל אַפָּה" (כד מז)

יש לתמוה על לשון הכתוב: שהרי לעיל (כב) נאמר שמיד "כַּאֲשֶׁר כָּלּוּ הַגַּמְלִים לְשִׁתּוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ נֶזֶם זָהָב" וכו' ויתן לה ורק לאחר מכן שאל אותה: "בֵּת מִי אַתָּ?"

וביאר בזה ה'אור החיים' הקדוש: כי שינה לשונו לפי שחשש מרמאותם של משפחתה, שאם יאמר להם שנתן לה מיד התכשיטים ולאחר מכן שאלה "מִי אַתָּ", יאמרו שנתן לה את התכשיטים עבור מה ששמשתו בהשקייתו ובהשקיית הגמלים, נמצא שהתכשיטים ניתנו לה כשכר מעשה ידיה והלא מעשה ידי הבת דינם לילך לאב ויקחו ממנה התכשיטים. לכן אמר להם כי לא נתן לה את התכשיטים אלא אחר שידע שהיא בת בתואל וראויה לינשא ליצחק, אז נתן לה אותם בחזקת תכשיטי כלה לחתן וממילא אין לאביה זכות בהם.

"וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה" (כד סז)

בתרגום אונקלוס כתב כאן: 'ואעלה יצחק למשכנה וחזא והא תקנין עובדהא כעובדי שרה אמיה ונסיב ית רבקה'. כלומר: שאחר שבדקה במעשיה וראה שמעשיה מתוקנים כמעשי אמו, רק אז לקחה לו לאשה.

אמר על כך הבריסקר רב: התבוננו בפסוק הקודם וראו מה שכתוב בו: "וַיִּסְפֹּר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה" ופירש רש"י: ש'גלה לו נסים שנעשו לו שקפצה לו הארץ ושנודמנה לו רבקה בתפלתו'. אם כן אנו רואים שאליעזר סיפר לו על דרכי ההשגחה שנלוותה אליו בצורה כל כך נפלאה באותות ובמופתים ומה לו היה ליצחק עוד לבודקה אחרי שנוכח לדעת כי נשלחה לו משמים באותות ובמופתים. אלא יש לפנינו יסוד מוצק, אף שבכל מעשה שליחותו של אליעזר בקחתו את רבקה, היו נסים ונפלאות, הדרך קפצה לפניו והיא נודמנה לו מיד וכפי הנסיון שהציב לעצמו והתפלל עליו ובתואל שרצה לעכב בא מלאך והמיתו תיכף ומיד והכל כפי שאמר לו אברהם: "הוא ישלח מלאכו לפניך וְלִקְחַתָּ אִשָּׁה לְבָנִי מִשָּׁם". מופתים גלויים היו בכל פרשה זו. ואליעזר אף ספר כל זאת ליצחק. ואף על פי כן, מתי לקחה יצחק לאשה, רק כאשר: 'חזא והא תקנין עובדהא כעובדי שרה אמיה' רק אז הוא 'ונסיב ית רבקה', כלומר: רק אחרי שראה שאכן מעשיה מתוקנים כמעשי אמו הצדקת, אז היה יכול לקחתה לאשה ולולי זאת לא היו מועילים לו כל האותות והמופתים כלל, כי מה בצע באותות ובמופתים אם אין האשה צדקת כפי הראוי לו למעלתו. ■

'גנזי המלך' מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

"זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד"

מערכת 'חברותא'

מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: מהו החילוק בין צדקה ובין גמילות חסד ומה משניהם עדיף?

תשובה: כך שנינו בתוספתא ('פאה' ד והובאה ב'סוכה' מט: 'ירושלמי פאה' א א): 'תנו רבנן: בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה; צדקה בממונו. גמילות חסדים בין בגופו בין בממונו. צדקה לעניים. גמילות חסדים בין לעניים בין לעשירים. צדקה לחיים. גמילות חסדים בין לחיים בין למתים'. ואמרו ב'ירושלמי' שם: 'אין אנו יודעים איזה מהן חביב; או צדקה, או גמילות חסדים? - כשהוא אומר (תהילים קג): "וַחֲסֵד ה' מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצַדִּיקְתּוֹ לְבַנְי בְּנִים", הוּא אֹמֵר שֶׁגַּמ"ח חביבה יותר מן הצדקה!'

וכן אמרו חכמים במסכת 'סוכה' (שם): 'גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, שנאמר: "זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד" (הושע י יב). אדם זורע; ספק אוכל, ספק אינו אוכל. אדם קוצר; ודאי אוכל. ואמר ר' אלעזר: "ואין צדקה משתלמת, אלא לפי חסד שבה, שנאמר: "זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד"'.
הנתינה היא הצדקה - והטורח הוא החסד. כגון: שמוליקה לביתו, או טורח שתעלה לו להרבה, כגון: נותן לו פת אפויה, או בגד ללבוש, או מעות בעת שהתבואה מצויה, שלא יוציא מעותיו לאבוד, שנותן לבו ודעתו לטובתו של עני. ו'כל הכופר בגמילות חסד, כאילו כופר בעיקר'. ('קהלת רבה' ז ד).
גמילות חסדים היא אחת משלשה דברים שהעולם עומד עליהם, ('אבות' א ב). ('ועי' בארוכה בפדר"א טז ויז).
והיא מהדברים ש'אדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת

לו לעולם הבא'. (פאה א א). (עי' פהמ"ש להרמב"ם שמפרש כאן: גמ"ח שר"ל כל המצוות שבתורה שבין אדם לחברו).
אחד משלשה הסימנים של ישראל הוא שהם גומלי חסדים ('יבמות' עט). שנאמר (בראשית יח): "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" ונאמר (דברים ז): "ושמר ה' אלקיך לה את הברית ואת החסד", לפיכך 'כל מי שיש בו עזות פנים, או אכזריות ושונא את הבריות ואינו גומל להם חסד, חוששין לו ביותר שמה גבעוני הוא. סימני ישראל האומה הקדושה; בישנים, רחמנים וגומלי חסדים. ובגבעונים הוא אומר (שמואל ב כא): "והגבעניים לא מבני ישראל המה" לפי שהעיון פניהם ולא נתפייסו ולא רחמו על בני שאול ולא גמלו לישראל חסד למחול לבני מלכם'. (רמב"ם 'איסורי ביאה' יט ז). ■

ענבי הגפן

"אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני"

איך לבחור זיווג הגון

"אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני" הזהירו בשבועה שלא יקח אשה לבנו מבנות כנען הזרע המקולל, לפי שהאשה מוכנת לפורענות, תטה את האדם לצדה כי כן עשתה 'אם כל חי'. וכמו שידוע מענין שלמה ע"ה בנשים נכריות שנשא עמוניות מואביות צידוניות חתיות, שהעיד עליו הכתוב (מלכים א יא): "נָשְׂיוּ הַטּוֹ אֶת לִבָּבוֹ" ועל כן הוקבע בישראל מנהג לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו להזכיר העם שיזהר בנשואיו ושלא יקח אשה לשם יופי, שהרי הכתוב אומר (משלי לא): "שָׁקֵר הַחֵן וְהַבֵּל הַיָּפִי" ולא לשם ממון, כי הממון עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר, לפי שהוא נכשל ונענש בכל אחת ואחת משלש כונות אלו.

זו עם זו שכולם מתאימות במעלה שוה, משל: לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. וכשאחת הגונה והאחרת לא כן, אמר המשל לענבי הגפן בענבי הסנה דבר כעור, אינו מתקבל. ועל כן ראוי לאדם שישא אשה לשם שמים. הטובים ידבקו בטובים והרעים לא יוכלו להדבק רק עם הרעים, כי כל אחד הולך אחר מינו והדומה לו, שהרי הטובים מואסים את הרעים ועל כן תבא המריבה בחבורם, כי אין השלום מתקיים אלא כשהם מזדווגים כל אחד ואחד אל מינו וזהו שכתוב (תהלים קכה): "הַיִּטִּיבָה ה' לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם", קרא הכתוב המזדווגים אלו עם אלו אשר כונתם לשם שמים: "טוֹבִים וְיִשְׁרִים" והגיד הכתוב כי כשהטובים דבקים עם הישרים, "וְהַמַּטִּים עַקְלָקְלוֹתָם" עם "פַּעְלֵי הָאָוֶן", אז יהיה שלום על ישראל'. (רבנו בחיי עה"ת). ■

אבל יצטרך שתהיה כונתו לשם שמים ושידבק במשפחה הגונה, לפי שהבנים נמשכים במדותיהם בטבע אחר משפחת האם, כי כן הטבע ביין להיות טעמו נמשך אחר הכלי אשר עמד בתוכו. ועוד יש בפרשה זו אזהרה לאדם שישא אשה מבנות משפחתו ושידבק בקרובותיו, כי כן עשה אברהם שנאמר (בראשית כד): "כִּי אֶל אַרְצִי וְאֶל מוֹלְדָתִי תֵלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לְבְנִי לְיִצְחָק". וכן עמרם שכתוב בו (שמות ב א): "וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לִוִּי וַיִּקַּח אֶת בַּת לִוִּי" כי כשהבריות מזדווגות כל אחד ואחד אל מינו השלום מתקיים ומתרבה בעולם ואם אולי ישא אשה למטה ממדרגתו יהיה לבו גס עליה ויגיע לו קלון, גם אם ישאנה למעלה ממדרגתו תתגאה עליו וכל ימיהם יעמדו בקטטה ומריבה. וכבר המשילו רז"ל המשפחות הדבקות

בקשו רחמים על הרב הגאון רבי יהודה בן אסתר הינדה יצ"ו

WWW.SHOFAR.NET
התורה את

על כל שאלה תשובה מאגר ענק של שאלות ותשובות בכל הנושאים ביהדות.
יש לך שאלה ביהדות שאף פעם לא העזת לשאול? במדור 'הכה את המומחה'
באתר שופר' מקבלים את כל התשובות בוחרים שאלה
והרב אמנון יצחק עולה ועונה
צפיה מהנה!!!

יעמדו על הברכה

- יהודה, מיכל ועקיבא בני רבקה רחל
ליראת שמים ושמחת חיים
- מאיר בן סוליקה
לזווג הגון מהרה וחזרה בתשובה
- מארקו בן אלידה
יזכה לעלות ארצה
עם כל משפחתו בקרוב

**שבת ממשומיט
עם "אוצרות חיים"**
במלון 'גולדן טאוור' באשקלון
בפרשת 'תולדות' ב' כסלו 29.11.08

בתוכנית:

- הרב ישראל נח ברגר שליט"א
- הרב אורי יצחק שליט"א
- הפייטן דוד שלמה שירו הי"ו
- הרצאות מרתקות
- פעילות עניפה לילדים + ממתקים

גלאט כשר
משגיח צמוד

מספר המקומות מוגבל

לפרטים "אוצרות חיים"
050-3131740/1 03-6880091

ספר תורה יחיד בעולם
כסדרן, בלי העברת סכין
ומחיקה אפילו על תג אחד
לרציניים בלבד! דוד:
050-4105369 / 052-7605489

שידוכים באמונה
אגביים בין שולמות
משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי
לרשותכם נציגים רבים בחבי האל
1599-500-811

אפיסוק ביאנצי האלק'
3/3 03-6762226

שעורי נ"ט

לפרטים:
052-
7631247

שחרורון

רצועת יד USB 8 ג'יגה

התקן USB עבור רכבים ומחשבים - קל לנשיאה
אינך יכול לשכוח אותו, כיון שהוא ענוד על ידך!

3 ג'יגה - מלאים בסרטים, שירים והרצאות
של הרב אמנון יצחק שליט"א בשווי כ-1000 ש"ח
ו-5 ג'יגה - פנויים לשימושך!
להזמנות:

'שופר' ארגון להפצת יהדות
טל 03-6777779

9 סרטי DVD
מבראשית
הסטוריה באצטדיון טדי
בניני האומה
זה נס או לא נס
הרצל והציונות
נס מצולם
פיתות בניו ג'רזי
המדענים
פלאי הבריאה

10 הרצאות ב-18 CD
אל תאשים אותי
אמריקה... אמריקה
מדינה סבה
מליונים מוסלמים סביבנו
סיבו סיבו
רגל פה רגל שם
שמחים בחוץ
אם כל המלחמות
מה ההבדל בין חרדי לדתי לאומי
מהפך גלובלי אוניברסלי

8 שירים
משה הרועה הנאמן 2X
יצחק עולה תמימה
השלום בוא יבוא
התשובה למדינה 2X
ירושלים
שמע ישראל

כל התנורים \$100
מקבל שחרורון
חינם

www.shofar.net Shofar International